

RTG Maatwerkafspraken verduurzaming industrie

17 april 2024

Position paper IPO

Namens de provincies neemt Jo-Annes de Bat (gedeputeerde Zeeland en portefeuillehouder IPO) deel aan het ronde tafelgesprek.

Maatwerkafspraken complex maar cruciaal

Provincies zijn blij met aandacht van het kabinet voor de verduurzaming van de industrie en de passende condities die daarbij horen. De maatwerk aanpak is in onze ogen een belangrijk instrument om met wederkerige afspraken de grote industriële bedrijven te helpen verduurzamen en voor Nederland te behouden. De aanpak draagt daarmee bij aan het behoud van werkgelegenheid en het verschonen van onze leefomgeving.

De maatwerk-bedrijven staan voor stevige, complexe verduurzamingsopgaven. Opgaven die uniek zijn en daarmee niet vallen op te lossen met een generiek instrumentarium. De bedrijven dienen keuzes te maken over type technologieën, tijdspaden en grote investeringen, waarbij ze afhankelijk zijn van zaken die ze niet in eigen hand hebben. Bedrijven zouden geholpen zijn met een duidelijke en stabiele overheidsvisie, passende wet- en regelgeving, tijdige realisatie van energie- en grondstoffeninfrastructuur en beschikbaarheid van betaalbare, duurzame energiebronnen.

Provincies hebben belangrijke rol bij totstandkoming en uitvoering

Het Rijk heeft de sleutel in handen om de aanpak tot een succes te maken. Provincies steunen de aanpak en pakken waar nodig hun rol. Zo is een provincie doorgaans bevoegd gezag vanuit haar taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op natuur- en milieuwetgeving. Provincies hebben een belangrijke rol in het snel en zorgvuldig vergunnen van de afgesproken maatregelen. Dat is een cruciaal onderdeel van het maatwerktraject, want zonder een vergunning blijven de afspraken slechts een papieren werkelijkheid.

Provincies hebben daarnaast een grote rol bij ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur, wat een belangrijke randvoorwaarde is om de verduurzaming mogelijk te maken. Provincies hebben vaak een coördinerende rol bij de inpassing van concrete gemeente-overstijgende energie-

infrastructuur-projecten en hebben de regie bij het programmeren van het regionale energiesysteem middels het pMIEK. Ook zijn provincies vaak nauw betrokken bij de governance en activiteiten van de vijf industrieclusters.

Voortvarende start, maar tempo ebt weg

In de ogen van provincies zijn de maatwerk-trajecten voortvarend van start gedaan en zijn de eerste intentieverklaringen redelijk snel gesloten. Het omzetten naar concrete afspraken over maatregelen en voorwaarden blijkt echter lastig, waardoor dit relatief veel tijd in beslag neemt.

Provincies zien daarbij de volgende obstakels:

- Voor bedrijven is het vanwege de grote onzekerheden qua technologie en infrastructuur lastig om langjarig commitment te geven en financiële toezeggingen te doen.
- Het politieke klimaat in Den Haag, inclusief het ontbreken van een duidelijke toekomstvisie, helpt daar niet bij. Bij deze vaak internationale bedrijven ontbreekt het gevoel zich gewenst te voelen in Nederland.
- Bij de maatwerkaanpak is wederkerigheid het uitgangspunt. Naast de bedrijven committeert het kabinet zich ook aan de afspraken. Door toezeggingen te doen over financiering, aanpassing wet- en regelgeving, beschikbaarheid van infrastructuur, stikstofruimte, energie en grondstoffen en het versnellen van vergunningstrajecten. Bij provincies leven zorgen of het kabinet wel voldoende vaart maakt om haar deel van de afspraken (tijdig) waar te maken. Zeker wat betreft het tijdig vrijmaken van voldoende middelen, de noodzakelijke uitbreiding van het stroom, de realisatie van de waterstof-infrastructuur en het aanbod van waterstof.
- De maatwerkaanpak is een kans om op meerdere beleidsvelden tegelijk maatschappelijke meerwaarde te creëren. Denk aan CO₂-reductie, verminderen stikstofuitstoot, gezondere leefomgeving, behoud van banen en innovatie in de energietransitie. Het kabinet herkent dit, zo blijkt uit de kamerbrieven. Echter, bij de overleggen blijkt dit lastig en worden onderwerpen erg sectoraal ingestoken. Budgetten zitten in potjes van verschillende ministeries en diezelfde ministeries kampen op sommige dossiers met tegenstrijdige belangen.

Impuls geven aan maatwerkaanpak

Provincies roepen op vaart te maken met de maatwerkaanpak. De tijd dringt. Voorkomen moet worden dat onze grote industriële bedrijven vertrekken of omvallen. De maatwerkaanpak is een unieke kans om op meerdere beleidsvelden tegelijk meerwaarde te creëren in de samenleving. Laten we die kans niet aan ons voorbij laten gaan.

|

Provincies willen daarom graag de volgende oplossingsrichtingen meegeven:

- *Benader de maatwerkaanpak meer integraal. Kijk naar het optimale totaalplaatje van wat gerealiseerd kan worden en niet sec naar het optimale per beleidsveld. Zoek naar creatieve manieren om middelen vrij te maken, passende wet- en regelgeving te ontwikkelen en tegenstrijdige belangen binnen het Rijk weg te nemen.*
- *Werk aan afspraken die technisch, financieel en juridisch haalbaar en betaalbaar zijn. De aanpak vraagt om vertrouwen tussen overheid en bedrijfsleven. Dat moet van beide kanten komen. Het kost tijd om dit op te bouwen en is helaas weer snel afgebroken. Daar moet in geïnvesteerd worden.*
- *Maak vaart met de uitrol van de waterstof-backbone en het geven van garanties over beschikbaarheid van waterstof. Het ontbreekt aan voldoende (financiële) instrumenten om de waterstofmarkt (vraag en aanbod) op gang te brengen. Producenten stellen besluiten om te produceren uit omdat er geen afnemers zijn. Potentiële afnemers haken af omdat er geen zekerheid is over beschikbaarheid van groene waterstof en de kosten hiervan onevenredig hoog zijn. Het kabinet is aan zet om deze kip-ei situatie te doorbreken.*
- *Kom snel met een rijksbrede visie en regelgeving voor het transport van waterstof-dragers, zoals ammoniak. Vindt daarbij een goede balans tussen borgen van omgevingsveiligheid en het mogelijk maken van economische ontwikkeling.*

Voorstander verbreding aanpak

Provincies zouden ook graag zien dat de maatwerkaanpak verder wordt verbreed, zodat ook andere bedrijven in aanmerking komen voor maatwerkafspraken en/of kunnen profiteren van de ervaringen of arrangementen van de maatwerk-bedrijven. Provincies worden graag betrokken bij het kiezen en benaderen van kandidaten voor deze verbreding. Daarbij is het belangrijk dat voor deze (kleinere) uitstoters proportioneel ook vergelijkbare middelen beschikbaar zijn. Wij denken daarbij aan financiële ondersteuning bij benodigde investeringen, prioritering van netverzwaring en beschikbaarheid van vergunningscapaciteit.

Zorgen om capaciteit vergunningverlening

Zorgpunt daarbij is de vergunningscapaciteit van provincies en omgevingsdiensten. De VTH-uitvoeringskracht heeft een financiële impuls om maatwerkafspraken uit te kunnen voeren. Het Rijk heeft hiervoor tot nu toe € 35 miljoen beschikbaar gesteld. De verwachting is dat deze middelen op termijn niet voldoende zijn om de kosten te dekken en dat de intensiteit van de inzet niet schaalbaar is naar veel meer bedrijven. Dit vraagt om meer inzicht in de te verwachten taken en kosten en gezamenlijke keuzes over hoe hier slim mee om te gaan.